

ומוֹתֵר בָּהּ מִיָּד, כִּדִּין שִׁפְחָה מִשְׁוֹחֲרֶרֶת שְׁמוֹתֶיהָ לְיִשְׂרָאֵל. וְלֹא
הַצְרִיכָה הַתּוֹרָה אֶת כָּל הַסֹּדֶר הָאֵמֹר בִּיפֶת תּוֹאֵר אֶלֶּא כִּי שְׁאִינוּ
רוֹצִים לְהַטְבִּילָהּ לְשֵׁם שִׁפְחוֹת. הִרִי שְׁלֹדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר
אִפְשָׁר לְהַטְבִּיל עֶבֶד לְשֵׁם עֲבֹדוֹת וּלְשֵׁם גִּירוֹת גְּמוּרָה אִף בַּעַל
כְּרָחוּ, וְאִילוּ לְדַעַת חֲכָמִים אֵין מִטְבִּילִים אוֹתוֹ אֶלֶּא מִדַּעַתוֹ.
הַגְּמָרָא מִפְּרֹשֶׁת אֵת מִקְוֵהוּ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר: אִמָּר רַבָּא,
מָאִי מַעֲמָא דְרַבִּי שְׁמַעְיוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר שְׁסוּבֵר שְׁמִטְבִּילִין אֶת הָעֶבֶד בַּעַל
כְּרָחוּ, מִשּׁוֹם דְּכֶתִיב בִּקְרָבֵן פֶּסַח (שְׁמוֹת יב מד) 'וְכָל עֶבֶד אִישׁ מִקְנֵת
כֶּסֶף וּמִלְקָהּ אֹתוֹ'. וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְתוֹמָה בְּדַרְי הַכְּתוּב, וְכִי רַק עֶבֶד
שֶׁל אִישׁ יֵשׁ לְמֹל לְצוֹרֵךְ אֲכִילַת הַפֶּסַח, וְלֹא עֶבֶד שֶׁל אִשָּׁה, וְהִרִי
בּוֹדָאִי אֵין לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם, וְאֵם כֵּן לְמָה נִכְתָּב 'עֶבֶד אִישׁ'. אֱלָא נִכְתָּב
'אִישׁ' לְלַמֵּד, שְׁדוּקָא עֶבֶד שְׁהוּא אִישׁ גְּדוּל שְׁאִפִּילוּ שְׁהוּא בֶן דַּעַת
אֲתָה מִלְּאוֹתוֹ בְּעַל כְּרָחוּ, וְאוֹלָם מִלְּכֵן אִישׁ בְּעַל כְּרָחוּ –
גַּר שְׂבָא לְהַתְגִּיר אִינוּ יִכּוֹל לְגִיר וּלְמֹל אֶת בְּנוֹ הַגְּדוּל בַּעַל כְּרָחוּ
כְּשִׁאִינוּ רוֹצִים לְקַבֵּל עֲלֵיו מִצְוֹת וְלַהַתְגִּיר. וּמִכָּאֵן שִׁיכּוֹל הָאֲדוֹן
לְגִיר עֶבֶד מִשְׁוֹחֲרֶר בַּעַל כְּרָחוּ וְאֵין צָרִיךְ שִׁיקְבַּל עֲלֵיו עוֹל מִצְוֹת.
הַגְּמָרָא מִפְּרֹשֶׁת אֵת טַעֲמָם שֶׁל חֲכָמִים: וּבִטְעָם דְּרַבִּי הִסּוּבְרִים שְׁאֵין
מִטְבִּילִים עֶבֶד מִשְׁוֹחֲרֶר בַּעַל כְּרָחוּ, אִמָּר עוֹלָא, כְּשֵׁם שְׂאִי אֲתָה מִלְּ
כֵן אִישׁ בְּעַל כְּרָחוּ – כְּשֵׁם שֶׁגַּר הָבָא לְהַתְגִּיר אִינוּ יִכּוֹל לְמֹל
וּלְגִיר אֶת בְּנוֹ הַגְּדוּל בַּעַל כְּרָחוּ, כִּי אִי אֲתָה מִלְּכֵן עֶבֶד שְׁהוּא אִישׁ
גְּדוּל בְּעַל כְּרָחוּ. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְאֱלָא הֶכְתִּיב 'כָּל עֶבֶד אִישׁ',
וְלִשְׁטִית חֲכָמִים שְׁאִינָם מִרְבִּים מִכְּתוּב זֶה שֶׁעֶבֶד מִתְגִּיר בַּעַל
כְּרָחוּ, הִרִי ה'אִישׁ' מִיּוֹתֵר, וְלִשְׁם מָה נִכְתָּב. מִתְרַצֵּת הַגְּמָרָא: הִיא
'אִישׁ' מִיִּבְעֵי לִיָּה לְכַדְשָׁמִיאל. דְּאִמָּר שְׁמוּאֵל, הַמַּפְקִיר אִינוּ עֶבְדוֹ
הַכְּנַעֲנִי וְזֹכֶה הָעֶבֶד בַּעֲצָמוֹ, אוֹתוֹ הָעֶבֶד יֵצֵא לְחִירוֹת לְגַמְרִי, וְאֵין
הוּא צָרִיךְ גַּם שְׁחֹרֵר כִּדִּי לְהַתִּירוֹ בִּבְת יִשְׂרָאֵל. וְאִפִּילוּ שְׁלִכְאוּרָה
הַהִפְקֵר אִינוּ מִפְקִיעַ אֶלֶּא אֶת קִנְיָן הַמִּמּוֹן שִׁישׁ לְאֲדוֹן עֶבֶד, וְלֹא
אֶת קִנְיָן הָאִיסוּר שְׁאוּסְרוֹ בִּבְת יִשְׂרָאֵל, מִכָּל מְקוֹם מֵאֲחָר שֶׁהָעֶבֶד
כָּבֵר אִינוּ שִׁיךְ לְרַבּוֹ מִמִּילָא נִפְקַע מִמֶּנּוּ גַם אִיסוּר הָעֲבֹדוֹת, וְנַעֲשֶׂה
יִשְׂרָאֵל גְּמוּר. וְדַרְשׁ שְׁמוּאֵל דִּין זֶה מִמָּה שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת יב מד) 'וְכָל
עֶבֶד אִישׁ מִקְנֵת כֶּסֶף'. שְׁלִכְאוּרָה תְּמוּהָ, וְכִי רַק עֶבֶד שֶׁל אִישׁ צָרִיךְ
לְמֹל וְלֹא עֶבֶד שֶׁל אִשָּׁה, אֱלָא בֵּא 'עֶבֶד אִישׁ' לְלַמְדָּנָה, שְׁדוּקָא
עֶבֶד שִׁישׁ לוֹ רְשׁוּת לְרַבּוֹ עֲלֵיו בִּקְנִין הַמִּמּוֹן קְרוּי עֶבֶד לְגַבִּי הָאִיסוּר,
וְצָרִיךְ גַּם שְׁחֹרֵר כִּדִּי לְהַפְקִיעַ מִמֶּנּוּ אִיסוּר זֶה, וְאוֹלָם עֶבֶד שְׂאֵין
רְשׁוּת מִמּוֹנִית לְרַבּוֹ עֲלֵיו אִף אֵין הוּא קְרוּי עֶבֶד לְעִנְיָן הָאִיסוּר, וְשׁוּב
אִינוּ צָרִיךְ גַּם שְׁחֹרֵר לְהַתִּירוֹ בִּבְת יִשְׂרָאֵל.
עַל פִּי מַחְלוקָת זֹו שְׁבִין חֲכָמִים לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר בִּיפֶת תּוֹאֵר,
תִּירֵיךְ רַב שֶׁשֶׁת לַעֲלִי (מֵה) אֵת הַסְתִּירָה שְׁבִין הַבְּרִייתוֹת. שֶׁהַבְּרִייתָא
הַסּוֹבֶרֶת שְׁאֵין מִטְבִּילִים עֶבֶד מִשְׁוֹחֲרֶר לֵלָא קְבֵלַת הַמִּצְוֹת
שֶׁנִּסְפָּוֶת עֲלֵיו כְּשִׁמְשִׁחֲחֵר שְׁנוּיָה בְּשִׁטַּת חֲכָמִים, וְאִילוּ הַבְּרִייתָא
הַסּוֹבֶרֶת שְׁמִטְבִּילִים אוֹתוֹ בַּעַל כְּרָחוּ שְׁנוּיָה בְּשִׁטַּת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן
אֱלֵעָזָר. עֵתָה מִבִּיָּא הַגְּמָרָא דְּחִיָּה עַל תִּירוּץ זֶה: מִתְקִיף לָהּ רַב
פָּפָא, אִימָר דְּשִׁמְעָת לָהּ לְרַבִּי – הִיכֵן שִׁמְעָנָה שְׁאִמְרוּ חֲכָמִים
שְׁאֵין מִטְבִּילִים עֶבֶד בַּעַל כְּרָחוּ, דּוּקָא בִּיפֶת תּוֹאֵר דְּלֹא שְׂיִיכָא
בְּמִצְוֹת, שְׁמִיד לְאַחַר שְׁמִטְבִּילָהּ לְשִׁפְחוֹת הוּא בֵּא לְהַטְבִּילָהּ
לְשִׁחְרוּר, וּמֵאֲחָר שְׁלֹא הִסְפִּיקָה לְקִיַּם מִצְוֹת בּוֹמֵן קֶצֶר זֶה,
סוֹבְרִים חֲכָמִים שְׁאֵין מִטְבִּילִים אוֹתָהּ בַּעַל כּוֹרַחָה לֵלָא קְבֵלַת עוֹל
מִצְוֹת. אֲבָל עֶבֶד שְׁכֵבֶר שֶׁהָא אֲצֵל רַבּוֹ כְּמָה יָמִים דְּשִׁיךְ בְּמִצְוֹת

שְׁנוּהוֹת בַּעֲבָדִים וְהִסְפִּיק לְקִיַּם קוֹדֶם שְׁחֹרֵרוֹ, הִכִּי נִמִּי דְּאִפִּילוּ
רַבִּינָן מוֹדוּ שְׁבִשְׁעָה שְׁמִשְׁחֲחֵר מִטְבִּילִים אוֹתוֹ בַּעַל כְּרָחוּ לְשֵׁם
גִּירוֹת גְּמוּרָה, וְאִפִּילוּ בֵּלָא שִׁיקְבַּל עֲלֵיו אֶת הַמִּצְוֹת שֶׁנִּסְפָּוֶת עַל
בֶּן חוֹרִין. מוֹכִיחַ רַב פַּפָּא כְּדַבְרֵיו: דְּתֵנָּא, אֲחִיד גַּר שְׂבָא לְהַתְגִּיר
וְאֲחִיד לִזְקָה עֶבֶד מִן הָעוֹבֵד בּוֹכְבִּים וְבֵא לְשִׁחְרוּר וּלְגִירָה, צָרִיךְ הֵבֵר
וְהָעֶבֶד לְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ עוֹל מִצְוֹת. וּמִשְׁמַע דּוּקָא עֶבֶד שְׁהִיָּה עַד
עֵתָה עֲבָדוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכְבִּים צָרִיךְ קְבֵלַת עוֹל מִצְוֹת, הֵא הַלּוֹקָה
עֶבֶד מִיִּשְׂרָאֵל כִּדִּי לְשִׁחְרוּר, אֵין הָעֶבֶד צָרִיךְ לְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ עוֹל
מִצְוֹת. אֶלֶּא אִף בְּטִבִּילָהּ בַּעַל כְּרָחוּ נַעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל גְּמוּר, שְׁהִי
כָּבֵר הִיָּה שִׁיךְ בְּמִקְצַת מִצְוֹת אֲצֵל אֲדוֹנָה הַקּוֹדֶם, וּמִטְבִּילִים אוֹתוֹ
אִף בַּעַל כְּרָחוּ. מִסִּיק רַב פַּפָּא אֶת רֵאשִׁיתוֹ: מִנִּי – בְּשִׁטַּת מִי שְׁנוּיָה
בְּרִייתָא זֹו. אִי רַבִּי שְׁמַעְיוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר, הָאִמָּר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר
שְׁאֵף הַלּוֹקָה מִן הָעוֹבֵד בּוֹכְבִּים נִמִּי אֵין הָעֶבֶד צָרִיךְ לְקַבֵּל עוֹל
מִצְוֹת בְּשַׁעַת שְׁחֹרֵרוֹ, שְׁהִי גַם בִּיפֶת תּוֹאֵר אִמָּר שְׁמִטְבִּילָהּ בַּעַל
כְּרָחוּ, וְאִפִּילוּ שְׁלֹא הִיָּתָה שִׁיכָת בְּמִצְוֹת עַד עֵתָה. אֱלָא לָא
בְּהִרְחָה בְּשִׁטַּת רַבִּינָן שְׁנוּיָה בְּרִייתָא זֹו, וְשִׁמְעָן מִיָּנָה דְּאִף לְשִׁיטָתָם
דּוּקָא לִזְקָה מִן הָעוֹבֵד בּוֹכְבִּים צָרִיךְ הָעֶבֶד לְקַבֵּל עוֹל מִצְוֹת, אֲבָל
לִזְקָה עֶבֶד מִיִּשְׂרָאֵל אֵין הָעֶבֶד צָרִיךְ לְקַבֵּל עוֹל מִצְוֹת, וְאֵם כֵּן נִדְּחָה
תִּירוּצוֹ שֶׁל רַב שֶׁשֶׁת.
הַגְּמָרָא חוֹרֶת לְסִתִּית הַבְּרִייתוֹת וּמִבִּיָּא עֲלֶיהָ תִּירוּץ אַחֵר:
וְאֱלָא אֵם כֵּן קָשְׁיָא מָה שְׁשִׁנְיָנוּ בְּרִייתָא 'אֲחִיד גַּר וְאֲחִיד עֶבֶד
מִשְׁוֹחֲרֶר' שְׁשִׁנְיָהם שׁוּיָם בְּאוֹפֵן גִּירוֹתָם, שְׁהִי לְדַרְי הַכָּל עֶבֶד
מִשְׁוֹחֲרֶר אִינוּ צָרִיךְ לְקַבֵּל עוֹל מִצְוֹת כְּאִמָּר. מִתְרַצֵּת הַגְּמָרָא: כִּי
תֵּנָּא הִיאָה שֶׁגַּר וְעֶבֶד מִשְׁוֹחֲרֶר שׁוּיָם, רַק לְעִנְיָן מְבִילָהּ תֵּנָּא כֵן,
שְׁשִׁנְיָהם צְרִיכִים טְבִילָה, אֲבָל קְבֵלַת מִצְוֹת נִצְרַכְתָּ רַק בְּגַר וְלֹא
עֶבֶד מִשְׁוֹחֲרֶר.
הַבְּרִייתָא מִבִּיָּא מַחְלוקָת תְּנֵאנִים בְּדִין יֶפֶת תּוֹאֵר: תֵּנּוּ רַבִּינָן, נִאֲמַר
בְּפֹרֶשֶׁת יֶפֶת תּוֹאֵר (דְּבָרִים כֵּא יב) 'וְהִכָּאֲתָה אֵל תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְיִגְלֶהָ אֵת
רֹאשָׁהּ וְעִשְׂתָּהּ אֵת צִפְרֶנְיָה'. וְנִחְלָקוּ תְּנֵאנִים בְּמִשְׁמַעוֹת עִשְׂתִּית
הַצִּפְרָנִים. רַבִּי אֱלִיעָזָר אִמָּר תְּקוּין אֵת צִפְרֶנְיָה. וְרַבִּי עֲקִיבָא אִמָּר
תִּגְדִּיל אוֹתָם כִּדִּי שֶׁתִּתְנוּל. אִמָּר רַבִּי אֱלִיעָזָר לְהוֹכִיחַ כְּדַבְרֵיו,
נִאֲמָרָה עִשְׂתִּי בְּרֹאשׁ, וְיִגְלַחָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְנִאֲמָרָה עִשְׂתִּי בְּצִפְרֶנְיָה,
'עִשְׂתָּהּ אֵת צִפְרֶנְיָה', מָה לְחֵלֶן הָעִשְׂתִּי בְּרֹאשׁ הִיא בְּהַעֲבָרָה
וְנִטְלָה שֶׁל הַשְּׁעֵרוֹת, אִף כָּאֵן הָעִשְׂתִּי בְּצִפְרֶנְיָה הִיא בְּהַעֲבָרָה שֶׁל
הַצִּפְרָנִים. רַבִּי עֲקִיבָא מוֹכִיחַ כְּדַבְרֵיו וְאִמָּר, נִאֲמָר עִשְׂתִּי בְּרֹאשׁ
וְנִאֲמָר עִשְׂתִּי בְּצִפְרֶנְיָה, מָה לְחֵלֶן הָעִשְׂתִּי בְּרֹאשׁ הִיא בְּדֶרֶךְ נִיּוּל,
שְׁכֵן צָרִיךְ הָרֹאשׁ הוּא נִיּוּל לֵאשׁוֹה, אִף כָּאֵן הָעִשְׂתִּי בְּצִפְרֶנְיָה הִיא
בְּגִידוֹלֶם לְדוֹךְ נִיּוּל, שְׁכֵן גִּידוֹלֶם הַצִּפְרָנִים הוּא נִיּוּל לֵאשׁוֹה.
מִסִּימַת הַבְּרִייתָא: וְרֵאשִׁיָּה יֵשׁ לְדַבְרֵי רַבִּי אֱלִיעָזָר שֶׁעִשְׂתִּיָּה הָאֲמֹרָה
בְּצִפְרָנִים הִיא קִצְצִתָם, שְׁכֵן נִאֲמַר (שְׁמוּאֵל ב' יב כה) 'וּמִפְּבִשֶׁת כֵּן
שְׂאוֹל יִבֵּר לְקִרְאָת הַמֶּלֶךְ, לֹא עִשְׂתִּי רִגְלֵיו וְלֹא עִשְׂתִּי שְׁמֹמִי'. מִפְּרֹשֶׁת
הַגְּמָרָא רֵאשִׁיָּה זֹו: מָאִי עִשְׂתִּי יֵשׁ בְּשִׁפְם, הֵלֵא בּוֹדָאִי הִיא הָעֲבָרָה –
קִצְצִית הַשֶּׁפֶם וְהַסְרָתוֹ, שְׁלֹא קִיצֵץ מִפִּיבּוֹשֶׁת אֵת שִׁפְמוֹ, וְאֵם כֵּן
אִף עִשְׂתִּי צִפְרָנִים שְׁנֵאֲמַרָה בִּיפֶת תּוֹאֵר הִיא קִצְצִיתָם.
הַבְּרִייתָא מִבִּיָּא מַחְלוקָת תְּנֵאנִים נִסְפָּוֶת בְּדִין יֶפֶת תּוֹאֵר: תֵּנּוּ רַבִּינָן,
נִאֲמַר בִּיפֶת תּוֹאֵר (דְּבָרִים כֵּא יב) 'וְכִבְּתָהּ אֵת אֲבִיהָ וְאֵת אִמָּהּ יִרְחַ
יָּמִים'. וְנִחְלָקוּ תְּנֵאנִים בְּמִשְׁמַעוֹת כְּתוּב זֶה.

בבמות דף מז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה" – עוז והדר" (ליום שישי) קנא

אָבֵל הָיָא דְּפִסְקָא לְמִלְתִּיהָ, פִּסְקָא – אַם בִּשְׁעַת לְקִיחָתוּ פִּסְקָא
הַעֲבֵד מִלְּדוּבֹק בְּגוּיּוּתוֹ וְהִסְכִּים לְמוֹל, הָרִי כִּבְר פִּסְקָא פִּעַם אַחַר,
וּמֵאחַר שִׁכְבַּר הִסְכִּים לְמוֹל, אִפִּילוּ שְׁלֹאחֵר מִכֵּן חֹזֵר בּוּ יֵשׁ לְקוּוֹת
שִׁישׁוּב וְיִתְרַצָּה לִכְךָ, וְעַל כֵּן מִמַּתִּינִים לוֹ עַד שְׁנֵים עֶשְׂרֵי חוּדָשׁ.
הַגִּמְרָא מְבִיאָה דְּחִיָּה לְדַבְרֵי רַב פַּפָּא: אָמַר רַב כְּהֵנָּה, אֲמַרְיָתָא
לְשִׁמְעֵתָא זֹו קָמִיָּה דְּרַב זְבִיד מִנְהֶרְדֵּעָא. וְאָמַר לִי, אִי הָכִי – אִם מוֹדָה
רַבִּי עֲקִיבָא שְׁבַמְקוּם שִׁהֲתַרְצָה הָעֲבֵד לְמוֹל בִּשְׁעַת לְקִיחָתוּ
מִמַּתִּינִים לוֹ שְׁנֵים עֶשְׂרֵי חוּדָשׁ, אִם כֵּן כִּי אָמַר לִיָּה רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי
יִשְׁמַעְעָל שִׁהֲקֵשָׁה עָלָיו זְמָנָה שְׁנֵים עֶשְׂרֵי חוּדָשׁ, וְיִנְפֹשׁ בֵּן אֲמַתָּךְ, וְתִירֶץ
שִׁהֲכַתּוּב מִדְּבַר בְּלֹקֶחַ עֶבֶד בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת וְלֹא הִסְפִּיק לְמוֹל, לִישְׁנִי
לִיָּה הָא – הֲלֹא הִיָּה לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא לְתַרְץ שִׁהֲכַתּוּב מִדְּבַר בַּעֲבַד
שִׁהֲסָכִים לְמוֹל וְאֵחֶר כֵּךְ חֹזֵר בּוּ, שִׁבְתוֹךְ שְׁנֵים עֶשְׂרֵי חוּדָשׁ אִלּוּ
שִׁמְגַלְגִּלִּים עִמּוֹ מִצְוָה הָאֲדוֹן עַל שְׁבִיתָתוֹ אִפִּילוּ שְׁהוּא עֲדִיין גּוֹי.
וְתִירֶץ לוֹ רַב כְּהֵנָּה: תְּרָא מְתֵיר מְעַמֵּי קָאָמֶר – אֶחָד מִשְׁנֵי הַתִּירוּצִים
הָאֲפֻשְׁרִים תִּירֶץ לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי יִשְׁמַעְעָל, וְאִכּוּן הִיָּה בִידּוֹ
לְתַרְץ לוֹ גַּם תִּירוּץ זֶה.
הַגִּמְרָא מְבִיאָה אֲפֹן נֹוסֶף שְׁבוּ מוֹתֵר לְקִיָּים עֲבַד שְׁלֹא מַל: שְׁלַח
רַבִּין מִשְׁמִיָּה דְּרַבִּי אִילְעָא, וְאָמַר רַבִּין, כָּל רַבּוֹתֵי אֲמִירָא לִי מִשְׁמֹ
שֶׁל רַבִּי אִילְעָא, אִיזְהוּ עֶבֶד עֶרְל שְׁמוּתָר לְקִיָּוֹ, זֶה עֲבַד שְׁלַחָו
רַבּוֹ עַל מִנְתָּ שְׁלֹא לְמוֹל. אֲמַרְיָהוּ רַבִּנָּן קָמִיָּה דְּרַב פַּפָּא לְמִימַר זֹו,
וְשִׁאלוּהוּ, כִּמָּאן אָמַר רַבִּי אִילְעָא אֵת דְּבָרֵיו, הֲלֹא לְכֹאֲרָה הֵם
דְּלֹא כְּרִבִּי עֲקִיבָא. דְּהָרִי אִי כְּרִבִּי עֲקִיבָא, הָאָמַר אִין מְקִיָּוִין עֲבַד
שְׁלֹא מַל. אָמַר לְהוּ רַב פַּפָּא אִפִּילוּ תִימָא כְּרִבִּי עֲקִיבָא, הִנֵּי מִיָּלִי
שְׁאִסוּר לְקִיָּוִי הוּא דּוּקָא הָיָא דְּלֹא אֲתָנִי בְּתֵרִיד – שְׁלֹא הִתְנָה
הַמוֹכֵר עִם הָאֲדוֹן בִּשְׁעַת לְקִיחָת הָעֲבֵד שְׁלֹא יִמּוֹל. אָבֵל הָיָא
דְּאֲתָנִי אֲתָנִי – אִם הִתְנָה כֵּן מוֹעִיל תֵּנָאוּ וּמוֹתֵר לְקִיָּוִי.
הַגִּמְרָא מְבִיאָה דְּחִיָּה לְדַבְרֵי רַב פַּפָּא: אָמַר רַב כְּהֵנָּה, אֲמַרְיָתָא
לְשִׁמְעֵתָא זֹו קָמִיָּה דְּרַב זְבִיד מִנְהֶרְדֵּעָא. וְאָמַר לִי, אִי הָכִי – אִם
כִּשְׁהִתְנָה כֵּן מִלְּכַתְחִילָהּ מוֹתֵר לְקִיָּוִי, אִם כֵּן כִּי קָאָמַר לִיָּה רַבִּי
עֲקִיבָא לְרַבִּי יִשְׁמַעְעָל שִׁהֲכַתּוּב וְיִנְפֹשׁ בֵּן אֲמַתָּךְ מִדְּבַר בְּלֹקֶחַ
עֶבֶד בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת וְלֹא הִסְפִּיק לְמוֹל, הֲלֹא הִיָּה לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא
לִישְׁנִי – לְתַרְץ לִיָּה הָא – שִׁהֲכַתּוּב מִדְּבַר בְּאֻפֹן שִׁהֲתְנָה עִמּוֹ שְׁלֹא
לְמוֹל. וְתִירֶץ לוֹ רַב כְּהֵנָּה: וְלִישְׁמֵיָךְ – הֲלֹא גַם אִם תֹּאמַר שְׁאִסוּר
לְקִיָּוִי בְּאֻפֹן הָאֲמֹר עֲדִיין יִקְשָׁה, לִישְׁנִי לִיָּה תָךְ – שְׁהִיָּה לוֹ לְרַבִּי
עֲקִיבָא לְתַרְץ שִׁהֲכַתּוּב מִדְּבַר בְּאֻפֹן שִׁבְתְּחִילָהּ הַתִּרְצָה הָעֲבֵד
לְמוֹל, וּכְדַבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֵּן לֹוי לְעִיל. אֱלֹא בְּהִכְרַח תְּרִי מְתֵיר
וְתִלֵּת מְעַמֵּי קָאָמֶר אֶחָד מִתּוֹךְ שְׁנֵים אוֹ שְׁלֹשָׁה תִירוּצִים אֲפֻשְׁרִים
תִּירֶץ לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי יִשְׁמַעְעָל, וְאִכּוּן הִיָּה בִידּוֹ לְתַרְץ תִּירוּצִים
נֹוסִפִים.
הַגִּמְרָא מְבִיאָה מַעֲשֶׂה בַּעֲבָדִים שְׁלֹא רָצוּ לְמוֹל: וְתִיב – [יִשְׁבּוּ] רַבִּי
תִּנְיָא כִּי פִּסִּי וְרַבִּי אִמִּי וְרַבִּי יִצְחָק נִפְתָּא, אֲקִילְעָא וְ– בִּית שַׁעַר
שְׁלֹפְנֵי פֶתַח הַבֵּית] דְּרַבִּי יִצְחָק נִפְתָּא, וְיִתְבִּי וְקָאָמַרְיָא כְּדַבְרֵים
הַבָּאִים. עִיר אַחַת הָיְתָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא רָצוּ עֲבָדֶיהָ לְמוֹל, וְגִלְגֹּל
עָקְהָם אֲנָשִׁי הָעִיר בְּדַבְרֵים עַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדָשׁ, וְלֵאחֲרַי שַׁעֲמָדוֹ
בְּסִירוּבָם חֹזֵר וּמְכָרִים לְעוֹבְדֵי בּוֹכְבִּים. וְאָמַרו אֲמֹרָאִים אֵלֹו: כִּמָּאן
נִהְיָו אֲנָשִׁי אוֹתָהּ הָעִיר, כִּי הָיָא תֵּנָא שֶׁל הַבְּרִייתָא הַבָּאָה. דְּתִנְיָא,
הִלּוֹקֶחַ עֶבֶד מִן הָעוֹבֵד בּוֹכְבִּים וְלֹא רָצָה הָעֲבֵד לְמוֹל, מְגַלְגֵּל עִמּוֹ
הָאֲדוֹן עַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדָשׁ, וְאִם לֹא מַל עַד לְאוֹתוֹ הַזֶּמֶן, חֹזֵר הָאֲדוֹן
וּמוֹכְרוֹ לְעוֹבְדֵי בּוֹכְבִּים. אֲבָל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּן אֱלִיעֶזֶר אָמַר, כֵּן הוּא
בְּחוּץ לָאָרֶץ, אֲבָל אִין מְשִׁהִין אוֹתוֹ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל מִבֶּשֶׁר זְמַן כּוֹזָה,
כִּמָּן הָפְסֵד מְהֵרָה – תְּרוּמוֹת טְהוֹרוֹת שִׁמְצוּרֵי שֶׁם. שְׁהִרִי גֹזֵר
חֻכְמָם עַל עוֹבְדֵי בּוֹכְבִּים שֶׁהֵם מִטְּמֵאִים כּוֹז, וְאִף עֲבָדִים אִלּוּ כֹל
זְמַן שְׁלֹא נִימְלוּ יִטְמְאוּ אֵת הַטְּהוֹרוֹת. וְכַעֲרֵי בִּארְץ יִשְׂרָאֵל הִסְמִיכָה
לְפִסֵּר – [לְגַבּוֹל] שְׁבִינָה לְבִין חוּץ לָאָרֶץ, אִין מְשִׁהִין אוֹתוֹ כָּל עֵינָהּ,
שְׁמָא יִשְׁמַע הָעוֹבֵד בּוֹכְבִּים דְּכִי הַעֲלֹו לִסְכָן אֵת שְׁלוֹם יִשְׂרָאֵל,
וְלֹא וְיִאָמַר לְחִבְרֵי עוֹבְדֵי בּוֹכְבִּים שִׁמְעֵבֵר לְגַבּוֹל, וְיִבּוּאוּ הַגּוֹיִים
וְיִזְיִקוּ אֵת יִשְׂרָאֵל. וְאֲנָשִׁי אוֹתָהּ עִיר שְׁבִארְץ יִשְׂרָאֵל שִׁגְלָלוּ עִם
הָעֲבָדִים "ב חוּדָשׁ, סִבְרוּ כְּתָנָא קָמָא שְׁאִינוּ מַחֲלֵק בֵּין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
לְחוּץ לָאָרֶץ.
הַבְּרִייתָא שְׁלֹפְנֵינוּ דְּנָה בְּטַעַם יִסּוּרֵי הַגְּרִים בּוֹזֵם הַזֶּה: תִּנְיָא, רַבִּי

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, 'אִבִּיה' הוּא אִבִּיהָ מִשְׁשׁ, וְ'אִמָּה' הִיא אִמָּה מִשְׁשׁ,
שְׁבַמְשָׁךְ יִרְחַ יָמִים תִּבְכֶּה עַל שִׁנְפִּרְדָּהּ מִמֶּה. וְרַבִּי עֲקִיבָא אָמַר,
'אִבִּיהָ וְאִמָּה', זֹו הִיא עֲבֹדָת בּוֹכְבִּים שֶׁעֲבָדָה לָהּ קוּדָם לִכְךָ,
שִׁתְּבַכָּה עַל מַה שְׁהִיא נֹאֲלָצַת לְעוֹזֵב עֲבוּדָה זָרָה זֹו וְלִהְתַּגִּייר.
מוֹכִיחַ רַבִּי עֲקִיבָא כְּדַבְרֵיו: [כֵּן הוּא אָמַר (דְּרִמְיָהוּ ב כו), 'אֲמַרְיָהוּ לְעִין
אֲבִי אֲתָךְ' וגו', הָרִי שִׁמְכָנָה הַכְּתוּב עֲבוּדָה זָרָה בְּשֵׁם 'אֲבִי'.
הַבְּרִייתָא מְבִיאָה מַחֲלֻקַּת תְּנָאִים בְּשִׁיעוּר זְמַן הַבְּכִיָּה: מִדּוּ 'רַח
יָמִים' שְׁבוּ תִבְכֶּה עַל אֲבִיהָ וְאִמָּה, 'רַח' אִלּוּ הֵם שְׁלֹשִׁים יוֹם. רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֵּן אֱלִיעֶזֶר אָמַר, אִלּוּ הֵם תְּשַׁעִּים יוֹם, שְׁכָן נֹאמַר 'רַח יָמִים
וְאַחֲרַי כֵּן תָּבֵא אֵלֶיהָ וּבְעֻלָּתָהּ'. 'רַח' הֵם שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְ'יָמִים' הֵם
שְׁלֹשִׁים יוֹם נֹוסִפִים, 'וְאַחֲרַי כֵּן', אִלּוּ הֵם שְׁלֹשִׁים יוֹם נֹוסִפִים. הָרִי
שִׁשְׁיַעוּר הַזֶּמֶן שְׁנוֹתָנִים לָהּ לְבִכְיָהּ הוּא שְׁלֹשׁ פַּעֲמִים שְׁלֹשִׁים יוֹם,
שֶׁהֵם יָחִיד תְּשַׁעִּים יוֹם.
רַבִּינָא מַקְשָׁה עַל דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּן אֱלִיעֶזֶר: מְתַקִּיף לָהּ רַבִּינָא,
מִנֵּין לָנוּ שִׁשְׁיַעוּר הַזֶּמֶן שֶׁל 'וְאַחֲרַי כֵּן' הוּא שְׁלֹשִׁים יוֹם, אִימָא 'רַח'
הֵם שְׁלֹשִׁים יוֹם וְ'יָמִים' הֵם שְׁלֹשִׁים יוֹם נֹוסִפִים שִׁיחַד הֵם שְׁשִׁים יוֹם,
וְאִף שִׁיעוּר הַזֶּמֶן שֶׁל 'וְאַחֲרַי כֵּן' הוּא כִּי הֵנִי – כִּמוֹ שְׁשִׁים יוֹם אִלּוּ,
וְאִם כֵּן שְׁלוּשַׁת הַזְּמָנִים הָאֵלֹו מְצַטְרִפִים לְמֵאָה וְעֶשְׂרִים יוֹם.
מִסִּיקָה הַגִּמְרָא: קָשְׂיָא – אִכּוּן קָשִׁים הֵם דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּן אֱלִיעֶזֶר.
הַבְּרִייתָא מְבִיאָה מַחֲלֻקַּת תְּנָאִים בְּדִין עֲבַד שְׁאִינוּ רוּצָה לְמוֹל: תֵּנוּ
רַבִּנָּן, מְקִיָּוִין (וּמוֹתֵר לְהַחֲזִיק) עֲבָדִים כְּנַעֲנִים אִפִּילוּ שְׁאִינֵם מְלִין –
שְׁאִינֵם רוּצִים לְמוֹל וּלְטוֹבֹל, וְעֲדִיין הֵם בְּגוּיּוֹתָם, דְּכָרִי רַבִּי
יִשְׁמַעְעָל. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר, אִין מְקִיָּוִין אוֹתָם אִלּוּ עֲרִיר לְמוֹכְרָם
לְעוֹבֵד בּוֹכְבִּים. אָמַר לִיָּה רַבִּי יִשְׁמַעְעָל לְרַבִּי עֲקִיבָא, תְּרִי הוּא
[– הַכְּתוּב] אָמַר בְּמִצְוַת שְׁבִיתָת הַשָּׁבַת (שְׁמוֹת כג יב), 'וְיִנְפֹשׁ בֵּן
אֲמַתָּךְ, וּבְעֵבֶד שְׁלֹא נִימּוֹל הַכְּתוּב מִדְּבַר, כִּי שִׁיבּוּאֵר לְהֵלֵךְ. וְאִם
אִסוּר לְהַחֲזִיק בְּכָל עֲבַד זֶה, אִיךָ צִיּוֹנָהּ הַתּוֹרָה עַל שְׁבִיתָתָה. אָמַר
לִיָּה רַבִּי עֲקִיבָא, בְּלֹקֶחַ עֶבֶד בַּעֲרֵב שִׁבַּת בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת וְלֹא הִסְפִּיק
לְמוֹל הַכְּתוּב מְדַבֵּר, וְיִמּוֹל אוֹתוֹ לְאַחֵר הַשָּׁבַת, שִׁבְשַׁבַּת הָרֵאשׁוֹנָה
שְׁהוּא עֲדִיין עֶרְל הָאֲדוֹן מִצְוָה עַל שְׁבִיתָתוֹ. אֲבָל עֲבַד שְׁאִינוּ
רוּצָה לְמוֹל אִכּוּן אִסוּר לְקִיָּוִי.
הַגִּמְרָא מְפַרְשֶׁת אֵת דְּבָרֵי הַבְּרִייתָא: דְּכָלִי עֲלִמָא מִיָּהָ – בֵּין לְרַבִּי
יִשְׁמַעְעָל וּבֵין לְרַבִּי עֲקִיבָא 'וְיִנְפֹשׁ בֵּן אֲמַתָּךְ' בְּעֶבֶד עֶרְל בְּתִיב.
שְׁוֹלַת הַגִּמְרָא: מָא – [אִין] מְשַׁמַּע שְׁדוּקָא בְּעֵבֶד עֶרְל הַכְּתוּב
מִדְּבַר וְלֹא בְּעֵבֶד מִהוּל. מְבִיאָה הַגִּמְרָא בְּרִייתָא שְׁמוּכִיכָהּ כֵּן:
דְּתִנְיָא, 'וְיִנְפֹשׁ בֵּן אֲמַתָּךְ' בְּעֶבֶד עֶרְל הַכְּתוּב מְדַבֵּר. וְזִמָּה שְׁאֵתָהּ אָמַר
שְׁמוּדוֹר בְּעֶבֶד עֶרְל מִנֵּין לָךְ כֵּן, אוֹ אִינוּ אֱלֹא בְּעֶבֶד מְהוּל. אִלּוּ
כִּשְׁהוּא אָמַר (דְּבָרִים ה יג) 'לְמַעַן יִנָּחַ עֲבָדְךָ וְאֲמַתָּךְ כְּמֹד', תְּרִי בְּעֶבֶד
מְהוּל אָמַר שֶׁם שְׁאֵתָהּ מִצְוָה עַל שְׁבִיתָתוֹ. הָא כִּמָּה אִין מְקִיָּים אֵת
מַה שְׁנֹאמַר כֹּאן 'וְיִנְפֹשׁ בֵּן אֲמַתָּךְ', בְּהִכְרַח בְּעֶבֶד עֶרְל.
הַבְּרִייתָא מְמַשִּׁיכָה לְפִרְשׁ אֵת הַמִּשְׁךְ הַכְּתוּב: נֹאמַר (שם) 'וְיִנְפֹשׁ בֵּן
אֲמַתָּךְ וְיִתְנִי', גַּר זֶה שִׁהְזִירָהּ הַתּוֹרָה עַל שְׁבִיתָתוֹ, הוּא גַר תּוֹשֵׁב
שִׁקְיָל עָלָיו שְׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ וְאִינוּ מַחֲזִיב בְּשִׁמִּירַת שִׁבַּת, וּמִכֵּל
מְקוֹם אֲנוּ מִצְוִוִים עָלָיו שְׁלֹא יַעֲשֶׂה שִׁבְעַת מִלָּאכָה עֲבוּרָנוּ. וְזִמָּה
שְׁאֵתָהּ אָמַר שִׁגְרִי זֶה גַר תּוֹשֵׁב, מִנֵּין לָךְ דְּבַר זֶה, אוֹ אִינוּ אֱלֹא גַר
צָדֵק שְׁחִיב בְּכָל הַמִּצְוֹת כִּי־שִׂרָאֵל גִּמּוֹר. אִלּוּ כִּשְׁהוּא אָמַר (שם)
'וְיִנְדַּךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ', תְּרִי בְּגַר צָדֵק כִּבְר אָמַר שְׁהוּא מִצְוָה עַל
הַשָּׁבַת. הָא מָה אִין מְקִיָּים אֵת מַה שְׁנֹאמַר כֹּאן 'וְיִתְנִי', בְּהִכְרַח שְׁוֹה
הוּא גַר תּוֹשֵׁב.
הַגִּמְרָא חוֹזֶרֶת לְדִין עֲבַד שְׁאִינוּ רוּצָה לְמוֹל: אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֵּן לֹוי,
הִלּוֹקֶחַ עֶבֶד מִן הָעוֹבֵד בּוֹכְבִּים וְלֹא רָצָה הָעֲבֵד זֶה לְמוֹל, מְגַלְגֵּל עִמּוֹ
אֲדוֹנוֹ בְּדַבְרֵים עַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדָשׁ שִׁסְכִּים לְמוֹל. וְאִם לֵאחֲרַי זְמַן
זֶה עֲדִיין לֹא מַל אִסוּר לְאֲדוֹן לְקִיָּוִי אֲצִלּוּ, אִלּוּ חֹזֵר הוּא וּמוֹכְרוֹ
לְעוֹבְדֵי בּוֹכְבִּים. אֲמַרְיָהוּ רַבִּנָּן לְמִימַר זֹו קָמִיָּה דְּרַב פַּפָּא, וְשִׁאלוּהוּ,
כִּמָּאן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֵּן לֹוי אֵת דְּבָרֵיו, הֲלֹא לְכֹאֲרָה הֵם דְּלֹא
כִּשְׁשִׁית רַבִּי עֲקִיבָא. דְּהָרִי אִי כְּרִבִּי עֲקִיבָא, הָאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא שְׁאִין
מְקִיָּוִין עֲבַד זֶה כֹּלֵל, וְאִילוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֵּן לֹוי מְתִיר לְקִיָּוִי עַד
שְׁנֵים עֶשְׂרֵי חוּדָשׁ. אָמַר לְהוּ רַב פַּפָּא, אִפִּילוּ תִימָא כְּרִבִּי עֲקִיבָא,
הִנֵּי מִיָּלִי שְׁאִסוּר לְקִיָּוִי, דּוּקָא הָיָא דְּלֹא פִּסְקָא לְמִלְתִּיהָ – שְׁלֹא
פִּסְקָא לְרַעַג מִלְּדוּבֹק בְּגוּיּוֹתוֹ, וּמַעֲלוֹם לֹא הִסְכִּים לְמוֹל אֵת עַצְמוֹ.

המשך ביאור למסכת יבמות ליום שישי עמ' ב

1 חֲנִינָא בְּנוֹ שֶׁל רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מִפְּנֵי מָה גָּרִים בְּזִמְנֵי הָהֵן מְעוּנִין
2 וַיִּסְוֶינָן בָּאִין עֲלֵיהֶן, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא קִיָּמוּ שְׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נָח קוּדָם
3 גִּירוֹתָם. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, הֲלֹא גַר שְׁנַת־גִּיּוֹר בְּקָמָן שְׁנוּלָד דָּמִי, וְלֹא
4 יתכן שהוא נענש על העבירות שעבר בגוינותו. אֵלֹא מִפְּנֵי מָה הֵם
5 מְעוּנִין, לְפִי שְׂאִין הֵם בְּקִיָּאִין בְּדִקְדּוּקֵי מִצְוֹת בְּיִשְׂרָאֵל, וּמִשּׁוּם כֵּךְ
6 הֵם מֵרַבִּים לְהִיכְשֵׁל בְּאִיסוּרִים וְנִעֲנָשִׁים עֲלֵיהֶם. אֲבָא חֲנַן אוֹמֵר
7 מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵם מְעוּנִים בִּיסוּרִים לְפִי שְׂאִין עוֹשִׂין מִצְוֹת
8 מֵאַהֲבָה [מֵאֲהַבַת ה'] אֵלֹא מִיִּרְאָה – מִירֵאָתָהּ הִגִּיהֶנָּה וְהַפּוֹרְעָנוֹת
9 הָאֵמוּרָה לְבֹא עַל עוֹבְרֵי עֲבִירָה. אַחֲרֵים אוֹמְרִים, הֵם מְעוּנִים מִפְּנֵי

10 שֶׁשָּׂהוּ בַּעֲצָמָם וְהִתְעַכְּבוּ מִלְּהִכָּנֶס תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה, וְלֹא מִיָּהָר
11 לְהִתְגִּייר.
12 הַגְּמָרָא מְבִיָּאָה הוֹכָחָה לְדַבְּרֵי אַחֲרֵים: אָמַר רַבִּי אֶבְרָהָם וְאִיתִימָא רַבִּי
13 חֲנִינָא, מַאי קָרָאָה – מֵהוּ הִכְתוּב שֶׁמִּשְׁתַּמֵּעַ מִמֶּנּוּ שִׁישׁ לָהֶם לְמַהֵר
14 אֶת גִּיּוֹרָם, מִמָּה שֶׁאָמַר בּוֹעֵז לְרוֹת (רוֹת ב יב), 'יִשְׁלָם ה' פְּעֻלָּהּ, וְתִהְיֶה
15 מִשְׁפָּרְתָּךְ שְׁלֵמָה מֵעַם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת
16 כְּנָפָיו', וְגוֹמֵר. וּמִשְׁמַעוֹת 'אֲשֶׁר בָּאת' הִיא, שֶׁמִּשּׁוּם שְׁמִיָּהָרָתָהּ
17 לְהִתְגִּייר וְלֹא הִתְעַכְּבַת יִשְׁלָם לָךְ ה' אֶת שְׂכָרָךְ.